

вою — величезна ріжниця, а такого постійного оживлення і вимагають українські філіали од народних учителів.

Обмежившись голосовою заявою про величезну ріжницю між літературною і народною українською мовою, кореспондент „Н. Вр.“ помічає, що українофільський рух перейнятий „ненавистю кь „москалям“ і пропаганду в школах вважає за найбільш небезпечний б'їк теперішнього українофільства. „Правда, каже „Н. В.“, більшість селянства не спочуває українофільських агітаторам, але є місцевості, де з давніх давень поміщики, батюшки і учителі українофіли настирливо ведуть пропаганду і в цих місцевостях українофільство пустило своє коріння“.

Ті тяжкі репресії, що щедро рукою одсилає шкільне начальство учителям, зацікавленим в „українофільстві“, „Н. В.“ не тільки виправдує, а ще й вважає, що начальство шкільне мало дбає про винищення українофільської крайолі. „На жаль, наші шкільні власті мало турбуються про те, щоб одтягти учений персонал нижчих шкіл од українофільства. А борються з українофільською пропагандою в школі кочче треба, для цього добре було б, радить „Н. В.“, видавати книги і брошури з критикою українофільства, влаштовувати подорожі учителів і школярів у сільські громади, а одним з найкращих засобів боротьби з українофільством було б скликання в Київ на вакації з'їзду народних учителів та учителюк з наближчих губерній. На цьому ж з'їзді за допомогою лекцій і розмов по історії Росії та історії російської мови і російської літератури — прожектор „Н. Вр.“ думає „обробити“ сільських учителів так, що вони забудуться „хто вони, чї снви, яких батьків діти“, і який місяць з природних українців зробляться „самими настоящими природженними великоросіянами“.

Що ж, багато вже зроблено спроб з обрусінням нашого краю. Нехай спробують ще одну! Скільки не терпіло українство утисків — вони не могли вбити живої народної душі і це мусять признати само „Н. Вр.“, коли каже, що з 1905 року правительством, слава Богу, перестало боротися „запретительными мбрами против „украинской“ литературы и „украинского“ языка, основательна находя, что эти мбры не достигают цѣли“. Але, не вважаючи на те фіаско, що потерпіли всі репресії проти українства, українці й не думають скласти рук, вони галасують, що „нельзя безразлично относиться кь „украинофільской“ пропаганді, стремящейся расколоть русский народ“, необхідно разяснять тенденціозную ложь (!) украинфільських агітаторів і „учень“, увбрюючи, що св. Владимиръ былъ „украинецъ“ и что летописецъ Несторъ былъ „украинскій“ писатель и распространяющахъ тому подобная небывлиця, которыя, кь сожалѣнію, находятъ вбру въ извѣстныхъ кругахъ“. Обурюючись проти українства св. Володимира та Нестора літописця, „Н. Вр.“ очевидно вважає їх за великоросів! Правда, заяв-

ляти цього отверто не вважається й „Н. В.“, але знаходяться інші добровольці патріоти, що описуючи події а часів київського княжеского періоду, убирають всіх дівчих осіб у великоруську одєжу і заставляють їх працювати в чисто московській обстанові.

ДЕРЖАВНА ДУМА.

Засідання сорок друге (3 фебраля).

Усе денне засідання присвячено обміркуванню закону 9 ноября. Обміркувано ст. 2-10, які всі до одної ухвалено в редакції думської комісії, а незначими поправками Думи.

Промови мають сухий діловий характер. Тільки де-не-де (промова Вілоусова, Шінгарьова) блісне искра натхнення й незабаром знов погасне.

Вечірнє засідання також присвячено законів 9 ноября. Обміркуються ст. 9-10, які дають право земським начальникам своєю властю виділяти охочих з общини.

Шінгарьов каже, що земські начальники скомпромітовані в очах людности, отже їм неможна доручати такої відповідальної функції. Опріч того, земські начальники особисто зацікавлені в руйнуванні общини, бо їм видаються премії з невідомих джерел за кожний виділений уацок.

Шінгарьов пропонує іншу редакцію статі, де земський начальник замінється як слід організованим судом. Тов. мін. Ляковин заявляє, що грошеві премії земським начальникам служать платою за видатки, які вони мали при ліквідації общини. Що ж до участі суду в ліквідації общини, то це непотрібно, бо в таких справах нема елементу суперечки.

Мотовілов виголошує палку апологію земським начальникам, служать платою за видатки, які вони мали при ліквідації общини. Що ж до участі суду в ліквідації общини, то це непотрібно, бо в таких справах нема елементу суперечки.

Кінчається тим, що поправки, внесені представниками опозиції, одкидаються й весь третій розділ законопроекта, після нудних балачок, ухвалено в редакції думської комісії.

Відгуки парламентського життя.

Інцидент Пуришкевич—Філософова.

В кулуарах не вважають розмови з приводу відомого листа, посланого Пуришкевичем лаві Філософовій. Лист викликає обуріння. Пригадують, що Філософова — дружина колишнього члена Державної Ради й кілька разів була в Царя в справах жіночої освіти. Пригадують, що раніше Пуришкевич у відповідь на анкету жіночого з'їзду одповів нечуваною цинічністю. Тоді це йому минулося безкарно, й він тепер виникнув це паскудишту штуку. Сын Філософова — офіцер хотів викликати Пуришкевича на поединок, але мати, щоб заобігти лихої, подала в суд.

Де котрі праві вимагають од Пуришкевича, щоб він перепросив Філософову.

Октябристи заявили Меедорфові, що вони заклопотані питанням — як реагувати на дальші вибрики Пуришкевича в таких самім дусі.

Пуришкевич у кулуарах заявив, що в листі до Філософової він не писав цілого нецензурного слова, а тільки поставив його першу літеру.

Бобринський пропонує вибрати думський трибунал, якому доручити догляд за поведінням думців.

Октябристи послали Родзянка й Аврепа до Філософової, щоб висловити їй спочуття з приводу образи, зробленої їй Пуришкевичем.

> В неділю Хомяков мав авдієнцію в Царському Селі. Авдієнція тяглася дві години. Хомяков повідомляв про план думської праці, а також про біжучі справи, в тім числі про заштання.

> В розмові з співробітником „Нов. Вр.“ Гучков заявив, що Дума мляво працює через хиби думського наказу. За біжучу сесію Гучков общіе ухвалити законопроекти про місцевий суд і про релігійні справи.

> Октябристи спростовують чутку, ніби-то вони мають на думці вести поправки в пункт своєї програми про єврейське питання.

> Октябристи, поміркувані й кадети мали нараду з приводу формули переходу до кавказького запитання. Бу де гадаю про необхідність реформи місцевого самоуправядкування на Кавказі, про одсутність терору, який свідчив би про сепаративні змагання кавказців, про необхідність зробити ревізію діяльності місцевої адміністрації й про безпідставність обвинувачень проти Воронцова-Дашкова. Ви робити текст формули доручено Камєнському, після чого вона буде обміркувана у всіх фракціях.

> Права незадоволені з того, що їх не запрошено на обід до П. А. Століцина. Останній обіцяв запросити їх на другий обід.

> Священники-октябристи ввійшли в фракцію з пропозицією яко мога швидче обміркувати питання про смертну кару, бо кара зараз не борється з терором, а тільки дезорганізує громадяство.

> Кадети й трудовики внесли запитання з приводу „карних експедицій“ витської поліції для збрання недолюк.

> До підкомісії в справі скасування смертної карі вибрано Пергамента, Косміна, Хасмамедова, Димшу, Гелеткорі, Шубинського, Клопотова, Стебкова, Луківа, Матюнова й Антонова. Перші 5 висловлюються проти смертної карі, решта — за.

Маленький фельетон.

Чого йому треба.

Гр. Бобринський, кажуть, полад думку, щоб заснувати в Думі трибунал для оборони добрих звичаїв серед наших депутатів.

Вона звичайно — кому чого бракує, той про те й думає, і з цього погляду пропозиція гр. Бобринського має повну рацію. Але сама раціональність такої думки видає російському

„парламентові“ таке свідцтво, що гіршого не міг би вигадати ніякий, найбільш злосливий ворог третьої Думи. Подумати тільки — в Думі треба пеклуватися про те, щоб члени її не лаялись по базарному, не вискакували в „такими“ словами й ділами, про які природно не говорять. Подумати тільки, що голова Думи на „такі“ слова реагує тільки тим, що прохає їх вимовляти голосніше. Подумати тільки, що в Думі треба трибуналу для оборони добрих звичаїв!..

Що ж це за Дума така? Що за куєтскамера уяків та раритетів, яких нігде, по цілому світу, в другому приміранку не знайти? Сьогодні Половцев пустять на все горло цинічну увагу, завтра Пуришкевич напише слово не до друку в листі до жінок (права, цей добродій видає себе тим, що не ціле слово, а тільки початкову літеру написав), а тільки початок знов, — і так без там це, там знов... І от виходить, що Думі треба було почати свою законодальну діяльність з того, щоб заборонити своїм членам уживати непристойностей і взагалі заснувати трибунал для оборони добрих звичаїв серед патріотичної більшости. Це найбільшої ваги „закон“, який стоїть тепер на черзі в третій Думі.

Ну, й законодавці ж, яким треба забороняти лаятись!..

ПО РОСІЇ.

— Державні фінанси. „Н. Р.“ довідається, що з 1 январа до 1 ноября 1908 року казна мала звичайних прибутків більше ніж звичайних видатків на 104.050 мільйонів карб. В порівнянні з роком 1907 звичайних прибутків побільшало на 49.785 мільйонів, а видатків на 171.704 мільйонів карб.

— Змаха на генерала Кошельова. 31-го январа, як відомо в телеграм, у Петербурзі зроблено змаха на життя голови тимчасового воєнного суду в Рязі, генерала Кошельова. „Річь“ докладніше оповідає про цей змах. Кошельов йшов Олександрівською вулицею на засідання воєнного суду. Коли генерал наблизився до отелю „Империал“, то якийсь гарно водяннений хлопеч, років 18 — 20 з вигляду, кілька разів випалив у Кошельова з браунінга. Дві кулі, влучивши генералові ловад лівого вуха, тяжко ранили його — Кошельов упав на землю. Паралельно убрання й ордена генералові застено кровію. А стрілець подався навтьок по Миколаївській вулиці. Тут його хотів зловити курьер з суду, але був ранений втікачем.

Городовий гнався за стрільцем і ввесь час стріляв, та ні разу не влучив. Прибіг другий городовий з Романівської вулиці і влучив стрілець в кулею в груди. Тяжко пораненого невідомого визиком одповрадили в лікарню, де він за кілька хвилин і кончився. Першу заомогу Кошельову дав лікарь Верхгольц, що випадково йшов тоді коло того місця. Верхгольц одвіз генерала до лікарні, де встановлено, що стан його здоровля дуже небезпечний, але не безнадій-

ний. Поки ще не довідалися, хто то намірився його вбити. — Азефа. „Н. Р.“ подає циркуляр, виданий партією соціал-революціонерів про Азефа. В циркулярі стоїть: „Партія привітська: Іван Миколаєвич, Товстий, Валентин Кузьмич. Привітська охранки: Раскін і Віноградов. Ознаки: товстий, присадкуватий, на зріст — вище середнього, ноги й руки маленькі, шия товста, куца. Лице широке, одутловате, ажотасмугляве; череп догорі вузкий; володєє шоротке, стояче, звичайно низько пострижене; чорнявий. Лоб низький, брови чорняві, середніми краями трохи підняті; очі карі, трохи викочені. Ніс великий присадкуватий, скули видаються, одне вуха настовбурчене; губи дуже товсті й одвислі; нижня частина обличчя трохи видється. Вороду він голий. Вуси підстригав“.

— Женщини на телеграфі. Начальник головного управління почт та телеграфів видав циркуляр, в якому дозволяє приймати жєнщини на службу в почтово-телеграфному відомстві тільки в дипломом середньої школи. Далі в тому ж таки циркулярі, як переказує „Річь“, стоїть, що коли телеграфистка хочє взяти шлюб, то зостається на службі може тоді тільки, коли й чоловік її служить в почтово-телеграфному відомстві, а коли ні — вона мусять покинути службу.

— Судова помянка. 26 январа, як пишеться в „Слові“, тимчасовий воєний суд засудив у г. Владимирі М. В. Фрундає на шибєнницю ніби за змах на звбитово урядника Перлова в г. Шуї. Оборонець засудженого, помічник присяжного адвоката М. Шрейдер, сповістив кількох членів Державної Думи про обставини цієї справи. Перше до суду погыали за цей змах тільки Павла Гусєва, бо урядник не міг сказати, що другий стріляв на його. Суд був 13 марта 1908 року і судив одного тільки П. Гусєва. На суді урядник Перлов заявив, що селянин Биков розказував йому, ніби в другому учасникові змаха звинув вні відомого в Шуї агітатора „Арсєнія“, а так прозивався в Шуї з М. Фрундає. Палата постановила справу одкласти і зробити додаткове слідство. Урядник Перлов повів на свій кошт селянина Бикова з Шуї в г. Владимир і привів його до товариша прокурора окружного суду Ковалєвського. Биков сказав і Ковалєвському те саме, що й Перлову. Двічі допитаний слідчим Биков зрікся того, що казав про учасників змаха на урядника; навпаки, Биков рішучє заявив, що звів наклеп на Гусєва й Фрундає. В своєму другому посвідченню Биков отверто признався, що наговорив усього того, бо був наляканий. Коли справу розглядали в суді 26 январа, то цей єдиний виказ — селянина Бикова — потеряв усяку силу присяганням самого Бикова, що він набрехав на Гусєва й Фрундає; окрім того сам урядник Перлов сказав на суді, що другий стрілець сховався під високо піднятим коміром кожуха та насуюткою на самі очі пашакою. Видко було тільки очі та ніс і через те Биков, який признався, що бачив Фрундає всього-на-всього

роду і у них одна духова сила, що веде до єдности, до єдиної праці, до гуртової одсічи на демократичному ґрунті проти вшепольських забаванок, — забаванок великопанських!

Але хоч і почувать литовці єдність між собою, та все ж між ними мусять бути велика ріжниця, — аже хоч би через те, що говорять вони трьома мовами: литовською, польською та білоруською. Про цю ріжницю знаходимо ми агадку в статті „Литовці“ (ч. 4), де редактор подає ориґінальний поділ литовців на три гурти: 1) тих, що говорять по литовському і пирять цю мову в справі національного відродження, ає він литовцями — націоналістами, 2) тих, що говорять по польському або білоруському, а не вмиють по литовському, уважають себе за литвинів і приносять справі відродження литовського народу — ає литовцями — патріотами, 3) тих, що уважають себе за поляків та білорусів, а бажають згоди з націоналістами та патріотами литовськими, працюючи над культурним та економічним розвитком Литви, в якій вони вродилися і яку полюбляють, — ає литовцями — обитателями.

Найдужчий гурт, — каже „Litwa“ гурт націоналістів, потім патріотів. Що ж до поляків та білорусів католиків і протестантів, то вони тягуть до перших двох груп не завжди з доброї волі, але найчастіш — яка буде потреба. Симпатії свої поділяють вони між Литвою і Польщею. Вони зуть себе теж литовцями, але в значінні провінціальному, як частина Польщі. Місячник „Litwa“ не перечить, що на Литві є поляки і білоруси, коли вони себе за таких вважають. Але коли є люди, що говорять по польському та білоруському, а вважають себе за литовських патріотів, то це не можна усяк, хто говорить по польському, вважати за поляків, так само як ірландців, що говорять по англійському, не можна вважати за англійців, а бельгійців та швейцарців, що говорять по французькому, за французів. В такому разі питання про те, хто до якої належить нації, повинна розв'язувати не мова, але те, за кою хто сам себе вважає. (Ч. 4, стр. 50).

(Кінець буде).

В. Доманицький.

Шлях до згоди.

„Litwa“, miesięcznik ilustrowany litewski w języku polskiem).

Один з найкращих народів, що має однакову з нами, українцями, долю тепер, це народ литовський. Колись великий та дужий, що панував над Білорусією та мало не всею Україною, народ литовський тепер налічує усього 2 мільйони людности, у 15 раз менш од українців. Але за те в скільки разів він свідоміший од нас та освітєніший! Два мільйони литовців мають вчетверо більше газет та журналів, ніж 25 мільйонів українців в Росії. В цьому вони на нас (або може ми на їх) не схожі. А за те в усьому іншому литовський та український народи — немов рідні брати. Український народ розшпелено на дві верівих частини (Галичина, Буковина та угорські українці в царстві Австро-Угорськом), і литовців частину загорули під себе пруси; на Вкраїну „вищу культуру“ несуть чужинці, і в Литві воно не иначе. Тільки коли у нас, на Вкраїні Російській, та „культура“ іде тим шляхом, де на придорожному стовпіві написано „обрусіння“, то у Литві на такій таблиці стоїть „польщенія“ (так само як і в Галицькій Україні та в Білорусії). А побіч цих широких шляхів чи в Литві, чи в Білорусії, чи у нас бачимо ще стежечки, які виводять на ті ж таки шляхи, що ведуть ці народи до денационалізації. Ці стежечки протоптали свої ж люди — литвини, білоруси, українці зроду та плоду — але такі, що з усяких історичних причин опинилися в іншому таборі: польському або московському, і замість того, щоб послужити тому народові, якого вони, чи б'їжкі їхні, одуралять, але все ж з ним разом живуть, вони так йому служать, що ще помагають вивести його на той шлях, де оті агадані вже таблиці на придорожніх стовпах прибито. І оді „свої люди“, перевертні — гірші лютого ворога. Але не всі ж ті люди одинакової масти. Бягато є серед них таких, що вони не беруть на себе батьківських та дідівських гріхів і усякими способами раді б їх спокуювати, і справді покують — одні вертаючись назад до того народу (українського, литовського, білоруського), з яким вони звязані

і крєвно і спільним життям, другі — хоч не вертають до нього, і далі остаються в обіймах чужої культури, та про те вважають своїм обовязком не бути паразитом на народному організмі (литовському, українському, білоруському), не бути лишень „колоністами“ на чужій землі, але хочуть працювати всякими способами на користь того народу, серед якого вони живуть, прикладати й свої руки до того, щоб зміцнити пштому культуру, яка одна веде той або інший народ до кращого життя, до кращої будущини.

Таких елементів і на Литві (литовців з польською культурою) і у нас в Вкраїні та в Білорусії (спольщеніх та змосковщеніх українців та білорусів) є більш ніж доволі, і доволі між ними знайшлось б, і вже знаходиться, елементів, що коли не зовсім повертаються до прадицької народности, то хотіли б як найкраще жити з тєю народністю, бути для неї корисними. Але вирости під крилом чужої (не литовської, не української, не білоруської) культури, не маючи з народом, серед якого живуть, спільної мови — і в ширшому, і в тісному значінні — ні люди, при всіх своїх найкращих замірах, не можуть робити спільної з тим народом роботи, бо не знають навіть, як до неї ваятись, не знають, що вже зроблено, як зробити, і замість того, щоб прикласти свою енергію на користь того народу, до якого вони морально почувать навіть обовязки, ідуть часто на службу до другого, зовсім вже чужого їм народу, але за те краще їм званого, бо мусили з малечку про нього знати. А щоб такі корисні для народу (чи литовського, чи українського, чи білоруського) елементи не марнувалися, треба знати який спосіб, щоб ці елементи знайшли спільну мову з народом, серед якого вони живуть, щоб між одними й другими було перекинуту той місток, який допоможе одним з другими ближче знайомитись і на цьому ґрунті дійти до порозуміння, до спільної культурної роботи. Такий місток — це друкований орган мовою тих елементів з чужою культурою, що бажали б працювати для людей з польською культурою — польською мовою, для людей з російською культурою — російською мовою. Користь од таких органів бу-

ла б величезна. Коли ми читаємо, що там то й там то якийсь родом українець, але вихований на російській культурі, прочитав десь на чужині одну-однісіньку книжку про українське питання, і враз йому відкрилися очі на те, хто він та які його обовязки, то що ж і казати про такий друкований орган, де спольщений чи змосковщений українець, чи литвин, чи білорус, який досі нічого не знав до пуття ні про український, ні про литовський, ні про білоруський національний рух, прочитав і довідається про все тєю мовою, яка йому малечку знава? Хоч він може десняти лист прожив серед того народу, може він сам плоть од плоти і кість од кісти його, та досі він нічого про нього не знав, бо не знав мови того народу, не читав його газет, книжок, а у сусідській пресі або мало що довивався, або був там таке, що в кожному разі симпатій до того народу (українського, чи литовського, чи білоруського) не виробив. Користь од таких органів, мовою московською та польською писаних, величезна — про це й говорити нема чого і ми вірямо, що раніш, чи пізніш свідоміші та рухливіші люди на Вкраїні мусять добре подумати над цією справою і заснувати такі органи для „українофільства“ з польською культурою — мовою польською та для „українофільства“ з російською культурою — мовою російською.

Що це не теоретична балаканина, а справа життєва, зовсім реальна, варта того, щоб до неї рух доложити, — маємо на це живий приклад на Литві. Там, як ми вже згадували, таке само діється, як і у нас: там так само, як і у нас, переважна частина інтелігенції — не литовці, або правдивіш — литовці з польською культурою, що більше або менше прихильні до литовського народу, навіть часто самі признаються, що вони литовці (як і у нас „тоже малороси“), а проте любісінько пробувають собі під заступним покривлєм польської культури. От щоб пригадати їм, хто вони такі та які обовязки повинні вони мати до литовського народу, у Вільні з другої половини минулого року почав виходити що-місячний журнал „Litwa“, під редакцією Довойна-Сильвестровича. Досі вийшло 4 чисел і на основі їх ми вже можемо уявити собі як

слід і цілі цього місячника, і те, як привітали його ті люди, для яких він видається, і які наслідки його досі знати. Про це варто переказати не через те тільки, що воно взагалі цікаво, а ще більш тому, що цей місячник може бути зразком того, що можуть зробити отакі органи (польською та московською мовою) і у нас на Вкраїні.

Отже почнемо з того, з яких елементів складається людність на Литві і для кого саме видається отака „Litwa“ польською мовою. Про те найкраще можна довідатися з статті „Национальная душа“ (Duch narodowy) (ч. 3): Безперечно, — каже редакція — головна пражмета народу — його мови, але крім неї не менш важна пражмета — національна душа. Ми бачимо, що є люди, котрі позбулися своєї мови, а проте мають особні пражмети, напр. євреї. Є знов народи, що переважно втерляли свою мову, але не втерляли своєї душі. До таких належать ірландці, литвини. Байдуже, що ірландці говорять найбільш мовою англійською, проте вони не уважають себе за англійців, а це тому, що у них не вмерла національна душа. Литвини теж, хоча й перейняли потрохи славянські мови та цурають своїєї, чи то через вищу чужу культуру, чи через чужу політику, а проте задержали свою національну душу. Через те-то спольщені шляхта в Литві, міщанство та люд почувать єдність з тими литвинами, що аберегіли свою мову. Вони зуть себе литовцями, а не поляками, радють, що зростає національна справа, вчащають на литовські вечорниці, до театрів, належать до хліборобських та потребительних товариств та таке інше. Передплачують навіть литовські часописи, хоч і мало або й зовсім їх не розуміють, вчать литовської мови, допомагають литовській справі грошима, цікавляться минущиною Литви, національним рухом, читають книжки та газети польською мовою або іншою в литовському дуєі, бо вони душею — литовці!.. Мало не вся катодлицька людність Литви бажає єдности з тими литвинами, що це не забули матерної мови, бо в них вона бачить дужчу силу, як у себе, — бо вони чують — коли не свідомо, то інстинктивно, — що вони однієї крові, одного

двічі на мітингах, не міг ніяк узяти його по очах та носі. Ціла низка свідків, допитаних судом не впізнала в Гусеві та Фрундає людей, що стріляли в урядника. Мало того: двоє свідків сказали, що Фрундає на передодні до замаху, в самий день замаху на урядника і ще день до замаху був у Москві; це вони добре пам'ятають, бо Фрундає приїздив до Москви в той день, коли відкривалася друга Державна Дума. От на підставі всього цього оборонець М. В. Фрундає заперечує, що тут сталася судово помилка й прохав депутатів поклястися, щоб ця справа була ще раз переглянута. З приводу цієї судової помилки в "Річч" надруковано такого листа до редакції: знаючи М. В. Фрундає з дитячих літ по школі—середній і вищій, ми висловлюємо наше щире переконання, що М. В. Фрундає став жертвою страшної судової помилки. Ні по своїй партійності, ні по нахилам душі М. В. Фрундає, як принципіальний ворог усього насильства, не міг зробити того, в чому його винуватимуть. Нас навіть та думка жахає, що судова помилка, коли її не поправлять, приведе до трагічного кінця. Студенти петербурзького університета: І. Байков, І. Шендріков, І. Віткін, С. Круглаковський, Н. Єгоров, і студенти петербурзької політехніки Гл. Чардацев, Г. Гавко.

— Премія митрополита Макарія. "Р. Ут." сповіщає, кому присуджено премію імені московського митрополита Макарія за найкращі шкільні підручники семінарської науки. Усю премію по 500 карб. дано за книжки: професора Троїцького—"Грамматика єврейського мови" та Челпанова: "Учебник психологія". Ця премія по 250 карб. дано Березкіну за видання біблійського атласа і професору Суворову—за "Латинсько-руської словарь".

— Російська драматургія. "Річч" подає інтересну статистику продуктивності драматургів в Росії. За 1907 рік драматична цензура перерахувала 2177 п'єс, з яких було по-над 1200 оригінальних; за 1908 рік—4500. Всю цю колосальну драматургію літературно читає всього на-всього троє цензорів—і виходить, що в минулому році кожен з цензорів мусів перерахувати по 1500 п'єс, себ то не менше 4 драматичних творів на день.

— Собор старовірів. На соборі старовірів у Москві 5 февраля буде 10 єпископів. Усіх старовірських кафедр єпископських асть у Росії 14, але чотири гуляють зараз. З цих єпархіє і прабуудуть єпископи. Крім того на собор, як переказає "Пр. Ж.", наїде чимало мирян. Собор скликають приєшдно і через те всім учасникам його посилає запрошення телеграфами. Багато де-хто з старовірів Вятчини, Пермщини й Сибіру не поспіють на з'їзд. Кажуть, що це навмисно так зроблено, бо московські купці хотять провести на з'їзд завадливий ухвалений ними постанови і боються опозиції провинціальних старовірів, які вступаються за єпископа Інокентія та за архимандрита Михайла.

У ФІНЛЯНДІ.

— Арешти в Гельсінґфорсі. 23 января в Гельсінґфорсі, як повідомляє "Річч", арештовано багатьох людей, здебільшого робітників-єстонців. Їх винуватимуть за те, що наче б то вони лагодилися ограбити фінський банк. Одначе на попередньому слідстві виявилось, що це все наклеп на робітників і під суд їх на підставі вигадок не можна віддати. Арешти, як сказано в повідомленні, зроблені після доносу якоїсь "не служачої в сисний поліції, але певної людини". Арештованих (душ 10) мають одлати до рук російського уряду, бо кілька з їх причетні до революційного руху в Росії.

На увагу агрономам та сільським хазяям.

Оде після нового року в кінці січня мені прийшлося на конях проїхати наддніпрянською половою золотоноського повіту на протязі більш ніж сотні верст. Скрізь я постерігав те, що на офіційній мові звється недородом, а на людській—голодом. Цьому причиною ось за останні два роки надзвичайні розливи Дніпра. І бачив я гнітючу темноту та безпорадність хліборобів. Був би не буди майбутнього весною велика вода, ждати її, чи не ждати? Це журить селян, і справді од цього в наступному році залежить хліборобська доля не однієї, можна сказати, тисячі хазяйств. А тимчасом, як нам здається, питання про те, якої ждати води—меншої, середньої, а чи може великої—можна як слід розв'язати на практиці і встигнуть загодя особливими вистаками оповіщати про це селян, що живуть в Дніпровій поймі. Для цього, на мою думку, у нас всі данні є, або покрайности повинні бути.

Плановий та картографічний матеріал дасть загальну площу басейна верхнього Дніпра та тих його притоків, які можуть впливати на рівень дніпровських розливів. Метеорологічні ж станції, дощоміри та водоміри, розкидані по всьому басейнові по винищюму їх становлять дають певного множителя, по якому вже можна судити, який буде весняний збіг води. Для зйаврания таких даних, оброблення їх та опублікування в нас є земетря, агрономи, сільсько-хазяйські товариства. Треба тільки зрозуміти

страшне становище селян Дніпровій поймі і щиро бажати допомогти їх лихові.

Доки ж що, бажаною загодою одглати, яка буде по весні вода, селяне доживляються всяких приміт, чуть не питають знахарів та ворожок.

О. Мицон.

ПО УКРАЇНІ. У КИЇВІ.

— В українському клубі сьогодні відбується маскарад.

— Лубенська справа. Вже закінчено допит свідків. З 4 февраля читали посвідчення тих свідків, що не прибули на суд. Сьогодні має розпочатися дискусія прокурора і оборонців.

— Зменшено кару. Вульфіві Левинчу, котрого обвинувачено за розбійництво, смертну кару замінили на вічну каторгу; Андрієві Махоткіну вічну каторгу замінили на 15 років; Сергію Шейдукові, Наталії Горбачевській та Олександрі Частяковій 15 літ каторги замінили 12 роками.

— Слова слідою Н. А. Яценни. В судейській палаті розглянуто було справу Яценки, обвинуваченого по 103 ст. угол. улож., а також і заяву в цій справі прокурора. Не знайшовши в справі д. Яценка відого злочинного, судова палата постановила припинити її.

— Тиф у Києві. Всього в Олександрівській лікарні було 3 февраля слабих на тиф 385; прийнято нових 18 чоловік; вичунали 16 слабих. Почувало в каторжі, ждучи черги, 15 слабих. В лікарні чорноробчих всього було 26 слабих. В єврейській лікарні нових 42 слабих; прийнято нових 2; вичунали 3 чол. В кирилівській лікарні було всього слабих 99; прийнято нових 10 чол., вичунали 6 чол. По всіх київських лікарнях 3 февраля було 552 слабих.

— Порочні. Зараз в київській тюрмі сидить 25 "порочних" селян, признаних на засланні по приговорах сільських громад. В тюрмі їх посажемо тимчасово, поки будуть затвержені приговори, а потім їх буде вислано в Оренбургчину. Де-хто з засланців цих сидить в тюрмі вже давно, напр.—Юхим Остапенко з 19 апреля 1908 р.

— З Київщини. Діяльність п. поліцейстера В. г. Вердичеві з наказу п. поліцейстера усі візники позивалися дзвінички і тепер в городі, як повідомляє "Волинь", панує тиша.

— Жертва на школу. Колішній земельний власник с. Сокильця, бердичівського повіту, Тимофій Ішук, помираючи, одишав на волосько-мехерівську сільсько-господарську школу 1000 карб. "Духовн." жертводавля затвердив окружний суд і гроші вже передало школі. 27 минулого января з приводу цього одбулася нарада будівельного комітету згаданой школи, коли ухвалено про щедру жертву небижника Ішука повідомити п. міністра внутрішніх справ. (Од власн. кор.)

— Трус. Цими днями в м-ку Манастирці, липовецького пов., після вистави української трупи Колеєвиченка, коли саме народ синоув із повнісничого театру, де-кого з молодіжи спинали і потрусили. Було зроблено трусу у їх і по квартирах. Нічого не знайдено і нікого не заарештовано. (К. В.)

— "Порочні". В липовецькій повітовій тюрмі сидить зараз 11 чоловік, признаних на висланні по приговору сільських громад за "порочну" їх поведінку. В чигиринській тюрмі таких "порочних" сидить 7 чол.

— З Волині. Пожема. З г. Старокоптянинова нам пишуть: 30 минулого января, в 3 години ночі, у нас зайнявся в городі дім, де на другому поверсі була хлопчача гімназія, квартири вчителів та квартира нотаря Соколовського; на першому поверсі була багата кавярня, магазин Зінгерових машин до шиття і киягарня. Реті з горілого дому ледве вдалося вирятувати, хоч багато де-чого і поповзано. Дім був здоровенний і горів дуже довго. Від чого спалилася пожема—так і досі невідомо.

— З Поділля. Шахрайство. Єврей-мідник з м-ка Рибниці Вайсґлуз запропонував був другому євреєві з сусіднього м-ка Рівника (на Бесарабії) Хахамовичу купити фальшиві паперові гроші; гроші ці, обіцяв він, буде зроблено при йому, але не менш як на дві тисячі карб. Хахамович згодився. Трохи перегада в Рибницю приїхав один руський, що видавав себе за служачого там, де роблять гроші, і з ним ще якийсь єврей. Вони тут ніби-то підробили 25 карбов. паперових, пішли їх міняти і їх прийняли. Хахамович тоді дав їм на задаток 1.500 карб. і другого дня поїхав у г. Вільці, щоб додати ї решту 500 карб., а за їх собі взяти 4.000 карб. В Вільцях шахраї завели Хахамовича десь до себе і взяли 500 карб. Але тільки вони взялися до роботи коло фальшивих грошей, як тут де не взявся чоловік, одягнений поліцейським, і всі шахраї розбіглися. Хахамович спершу дуже перелякався і аж потім тільки догадався, що його одурено.

Приїхавши в Рибницю, він пішов до Вайсґлуза, щоб той хоч трохи вернув йому грошей. Вайсґлуз поради Хахамовичу підшукати другого "зайчика", в якого можна було б видурити стільки ж грошей, тоді йому вернуть кілька сот. Хахамович ринув накрити шахраїв і приставив їм таким "зайчиком" свого брата, якого

Вайсґлуз не знав. Вайсґлуз ваписав у Вільці і звідти знов приїхали ті самі двоє—русський і єврей. Знов вони проробили свою штуку з 25 карбов. і вже лагодилися забрати й од нового чоловіка гроші. Але тут несподівано явилась поліція і всіх трьох шахраїв заарештувала. (К. В.)

— Покарані. В с. Сокильці, брацлавського повіту, єдиний заробіток у селян—це возовиця муки з місцевого млина гр. Потоцького на вакзал. Всякий, хто має якусь пару конячок, запрягається в цю роботу і цим хоч трохи піддержує своє злиденне життя. Але оце недавно і цей заробіток ввірвався. Одного разу, коли возили на вакзал муку, замість муки на вакзалі виявився мішок попелу. Зараз же підняли трус, багатьох арештували, посадили в холоду. І тепер ні кому з цих не дають змоги возити далі муку. Як що довго це так буде, то вони, мабуть, і зовсім азубожуть. (Од власн. кор.)

— З Чернігівщини. Переселення. З чернігівського повіту завиявило на переселення цього року: в забайкальську область—на 3 паї, акмольську—на 640, амурську—на 77, єнісейську—на 98, приморську—на 8, тобольську—на 13, семіпалатинську—на 107, тургайську—на 740 і томську—на 1668 паїв. а всього разом—на 3354 паї. Рахуючи кожний переселенський паї по 15 десятин, це вийде для переселенців тільки з чернігівського повіту аж 50.310 десят.

— Тюремна праця. Р. 1908 арештанти по всіх тюрмах на Чернігівщині заробили разом 27.240 карб. 22 коп. (р. 1907 всього 8.972 карб. 67 коп.). З їх в чернігівській тюрмі—4339 карб. 51 коп., борзневській—203 карб. 80 коп., глухівській—727 карб. 83 коп., городнянській—504 карб. 81 коп., козельській—3.199 карб. 82 коп., конотопській—347 карб. 63 коп., кролевецькій—787 карб. 50 коп., мглинській—2.169 карб. 35 коп., новозибківській—6.087 карб. 66 коп., ніжинській—887 карб. 80 коп., новгород-сіверській—1.904 карб. 60 коп., остерський—950 карб. 15 коп., осунській—1.026 карб. 37 коп., стародубській—1.888 карб. 73 коп. і суражській—2.214 карб. 66 коп. З усіх зароблених арештантами грошей 10.240 карб. 36 коп. видано їм самим, 7.714 карб. пішло на прибуток при тюрмах, 6.910 карб. 4 коп.—на прибуток казни, 2.351 карб. 81 коп.—в особливий фонд для найму тюремних доглядців, на купівлю матеріалу для роботи то що.

Праця була на полі, ремеслом і ин. По самих тюрмах, головним чином, працювали кравці та столярі. З роботи віхто не тікав. (Ч. Сл.)

— З Полтавщини. Через холоди в г. Лубнах останніми часами часто припинялась наука по школах.

— Лиша доля над лубенським одділом "союз русакого народа" прямо таки келкує. Найбільше нещастя цих чорних птахів—це збудований ними посеред Базарної площі "кіоск" задля продажу "літератури". Після всяких пережитих уже непорозуміннів з приводу його і величезних, особливо грошових, труднощів, вони оце кілька днів тому знову одчинили двері його для лубенців гарячого чайку попитати якої погромної "літератури" роздобути. Посадили туди заправлять справами найзалежлішу "союзницю". Нюбо то усе вийшло й добре, але ось знову лихо. 29 января, годни у 2 дня, коли був кіоск розчищений і була там сама продавщиця, ні з сього, ні з того спалилася пожема. Прибігла неясно "чисто аруйновала". Чи відречуться від його тепер "союзники" постає само собою питання? Звернуть би де лихо на "жидів та революціонерів": що це, мовляв, вони з помсти підпалили. Так ні, неможливо, бо кіоск стоїть сам собі на площі і підпалити серед білого дня, непомітно для людей, ніяк неможливо, та й пожема як на те розпочалась зверху, низ зостався цілісний. Одне слово куди не кинь—то клян. Лиша доля сміється та й годі!

(Од власного кор.)

— З Катеринославщини. Проти монополії. Натерпівшись лиха од підцятв, селяне с. Олексієвки, олександрівського пов., постановили були приговор закрити в селі винний погріб, пивну та монополію. Приговор одіслали до земського, і скоро приїхав акційний чиновник. Він спинався коло монополки і почав розпитувати у тих, що саме підняли так, хто писав приговора, хто на ньому підписувався. У цих неборак він дізнався, що приговор ніби підроблено, а що вони самі нічого не знають про його. Після цього чиновник завтав до зборні, нагримав на старосту та й поїхав собі геть. Тепер вже ніяких чуток не ма по приговору. Селяне, побачивши, що нічого не вихде з їхнього приговора, подали прохання депутату Челішевву, щоб той поміг їм закрити монополію, та й цей нічого не одповідає. (Сл.)

Україні в Галичині.

— В гігієнічно-гуманітарній секції просвітньо-економічного конгресу у Львові. До президії цієї секції вибрано д-ра Андрія Лисенка і д-ра Андрія Чайковського; секретарями були д-р Ярослав Грушкевич і д. Денис Сумик.—Всі доклади, прочитані тут, можна розбити на кілька категорій: 7 рефератів громадсько-санітарного змісту, 3 реферати про боротьбу з алкоголізмом, 3 реферати про організацію захоронок, і про вакаційні оселі і 1 про догляд за шкільною молоддю поза школою.—

Безперечно всі ті справи, яких торкалися референти, силами самої "Провсвіта" не можуть бути переведені в життя. Тут найбільше залежить од санітарного уряду та гуманітарних товариств, а роля "Провсвіта" вичерпується тим, що вона може так чи інакше впливати на них.—Першим прочитав свій реферат д-р. Євген Озаркевич. Він доводив, що поліпшення санітарних умов в Галичині настане тільки тоді, коли наріз приваичатъся до санітарної служби, а це буде можливим тоді, коли санітарна служба переїде в руки народа, який і буде з-поміж себе давати діятів на цій полі; з другого боку, в цій справі багато допоможе розповсюдження серед народа вищої освіти, наслідком чого буде те, що народ зрозуміє всю загу здоровля в житті громадському. В резолюціях референт поставив такі вимоги: потрібно заснувати лікарські, акушерські, ветеринарні, дезинфекторські школи з українською викладавкою мовою; потрібно закликати українців до краєвих і державних рад здоровля, де вони могли б обороняти дієві потреби свого народу і, врешті, висловити бажання, щоб "Провсвіта" в своїх виданнях більшу увагу звертала на гігієнічно-санітарні питання.—

Володимир Кобринський вигосив реферат про боротьбу з поместними хворобами на селі; він зупинився на причинах, що прияють розвитку пошестей і потім звернув увагу на ті засоби, якими можна боротися з ними.—Теодил Гвоздецький в своєму докладі торкнувся питання про смертність дітей на селах.—Ярослав Грушкевич прочитав реферат про ширення трахому серед народу. Він зазначив ту велику небезпеку, якою ця пошесть угрожує народному життю. В резолюціях, зупинившись на способах боротьби з нею, він висловив такі пропозиції: заснування безплатних очних амбулаторій по провінціальних шпиталях, а також видання листків, написаних популярно і приваичених до розповсюдження серед народу. Це останнє завдання, на думку референта, мусить взяти на себе т-во "Провсвіта".—Був ще реферат д-ра Григорія Гамартія про боротьбу з сифілісом, що шириться найбільше по гірських повітах. Реферат цей не було прочитано через те, що д. Гамартії не зміг сам прийти на конгрес; тільки резолюції, змістом своїм близькі до тих, які внесено було в справі боротьби з трахомою, секція вислухала і ухвалила.—Останнім рефератом цієї категорії був д-ра Маріява Доліньського про сільських поштух.—В дискусії, що розпочалась з приводу цих докладів, було виразно підкреслено той сумний факт, що санітарно-гігієнічні умови життя українського народу в Галичині дуже підупали. Д-р Охримович, між иншим, опираючись на статистичних відомостях, звернув увагу на смертність дітей, показуючи, що велика більшість новонароджених дітей умірає головним чином з вини державного і краєвого уряду. О. Стефанович говорив про те, що в боротьбі з усімами хворобами могло б багато зробити духовенство, коли б священники популяризували серед народу санітарно-гігієнічні та медичні відомости.—Цим і закінчилися наради першого дня.—

Другого дня розпочались наради рефератом проф. університету в Празі, Івана Горбачевського, про поживу нашого сільського люду. Після дебатів з приводу цього доклада секція ухвалила резолюцію про те, щоб т-во "Провсвіта" видало відповідний гігієнічний кухарський підручник і вврядковувало по читальнях як найчастіше відчити на цю тему. Потім д-р Іван Раковський прочитав доклад про вплив алкоголю на людський організм і про його лікі наслідки. Раковський розглядав це питання з погляду природничого. Того ж самого питання торкнувся і д-р Авдрій Чайківський, але він поставив до його в поглядю законодавчого і суспільно-економічного. О. Лежогоубський в своєму рефераті зупинився на діяльності духовенства в справі боротьби з пиянством за допомогою так званих братств тверезости. Потім п. Наталія Кобринська прочитала доклад про захоронок. Вона зупинилася в своєму рефераті на розвиткові захоронок в культурному світі і спеціально в Галичині. Референтка тримається того погляду, що найголовнішими підставами заснування захоронок мусить бути не чисто гуманітарні підстави, а перш за все—економічні. В резолюції д-ка Кобринська підкреслила ту думку, щоб т-во "Провсвіта", змінючи статут, додала пункт це й про заснування сільських захоронок; референтка висловила надію, що в справі заснування захоронок дуже багато можуть зробити жінки, члени т-ва. Пані Кодовська в своєму докладі подала відомости про діяльність тих захоронок, що й зараз існують у Львові, і підкреслила ту користь, що вони дає людові. О. Яремко в своєму докладі пропонував розширити гуманітарну діяльність також і на приюті для хорніх і неадатних до праці. В дискусії, що розпочалась з приводу реферата п. Кобринської, підкреслювалася потреба захоронок і користь од за, висловлювалося бажання, щоб за цю справу взялося найцілісніше жіноцтво, кваліфіковані учительки та сестри служебниці. В відповіді оponentам д. Кобринська зазначала, щоб захоронок засновувалися авше відповідно до місцевих відносин і, окрім того, справу треба вести так, щоб селяне відчували потребу захо-

ронки і сами бралися до організації та удержання їх; це, на думку референтки, приятне успіху таких ініціатив. Наприкінці вона зазначила, що чисто гуманітарний протекціональний характер ведення справи можливий тільки серед народа економічно дужого. Про вакаційні оселі прочитала реферат пані Ольга Бачинська. Останній реферат був д-ра Макаруші про опіку над молоддю по-за школою. Референт зупинився на справі організації буре, розглянув дотеперішню діяльність українського громадянства, що торкалася цього питання, і подав свій план діяльності, відповідно якому її можна розширити і поглибити. Реферат п. Держируки про алкоголізм не був прочитаний через те, що спізнився; він буде видрукований в памятковій книзі.

Економічне життя України.

— Будівельний сезон сього року в г. Житомері (Волинь) так ніби має бути жвавіший, як торік. Принаймні останніми часами до цегельне находити сила замовлення на цеглу, по місцевих складах купується дерево й дошки, особливо великий попит на шальовки.

— Дівіденди цукроварів. Зараз уже починають вияснятися прибутки багатьох цукроварних товариств за минулий рік. Скарги на кепські дівіденди, що лунали до всіх боків, далеко не потвержуються. Так, дівіденди т-ва ржищевської цукроварні встановлено в 10 процінта, а т-во капустянской цукроварні—в 12 проц. Їх полиши за собою дівіденди т-ва майданецької цукроварні й рафінерії—18 проц. Повідомляють, що дівіденди інших цукроварних т-в також не будуть низкими. Скільки треба сміливості,—пише з цього приводу "Рус. Сл.",—щоб скаржитися на втрати при таких виличезних дівідендах! — Кооперативні рух. Товариство потреби-телів в г. Катеринополі (Кубань) звернулось з пропозицією до всіх потреби-тельських т-в в області, щоб спільно купувати для себе крам з перших рук. Спільно купувати потроху й тепер уже практикується і це має чималу вигоду, а як до неї пристане багачко потреби-тельських т-в, то це вже буде ніби як велика спілка кубанських т-в потреби-тельських і справа тоді піде ще краще.

— Подільський губ. комітет в справах дрібного кредиту дозволив одкрити в с. Тимкові, ушницького пов., позичково-ощадне т-во з капіталом на 1000 карб., а в Кривому-Озері, Бабського пов.,—громадське позичково-ощадну касу з основним капіталом на 3392 карб. Діяльність тимковського т-ва охоплюватиме с. Тимков, Остроков та Притулу-Зелену, а діяльність криво-озерської—всю криво-озерську во-лость.

ТЕЛЕГРАМИ

(і останні вісти з газет).

Державна Дума.

ПЕТЕРБУРГ, 4. Засідання починається в 11 год. 13 хвилин. Головою князь Волконський й.

Читається список біжучих справ. По докладах редакційної комісії приймаються й передаються Державній Раді законопроекти, ухвалені Думою в попередніх засіданнях.

Приймається в другому обміркуванні з поправкою, запропонованою товаришем міністра фінансів, сенатором Новицьким, законопроект про акції на папіросові гілзи та різаний папер для цигарок.

На черзі продовження дебатів в справі закону 9 ноябрия.

Гр. Бобринський 1-й пропонує додаток до відділу 3-го, при чому прохає, щоб могли, городища та інші земельні пам'ятники старовини залишено було, яко власність громад, і щоб ці землі не передувались у власність окремих людей. Додаток Бобринського зачіпає тільки нетри мілья, що ж до зверхнього ґрунту їхнього, то цей ґрунт треба експлуатувати.

Докладчик Шидловський пристає на запропонований додаток гр. Бобринського. Дума балотировкою додаток цей приймає.

На черзі обміркування відділу 4-го про порядок відчуждення окремих земель, які тепер є в подвірному володінні. Відділ цей відповідає другому відділу закону 9 ноябрия. Статя перша зазначає, що відчуждення участків надільної землі робиться на підставі звичайного кріпацького порядку. Статя 2-га перелічує ті документи, якими можна довести, що участки справді належать відомим особам. Статя третя торкається того, як зробити постанову і затвердити приговори. Статя 4 (нова) вкаає способи, якими можна довести і потвердити належність участків тим особам, яким ці участки будуть відчуждатися, коли б громада відмовилася зважати скласти приговора, або не склала б його за місяць. Статя 5 відповідає ст. 4-ій відділу 2-го закона 9 ноябрия і встановляє полегкість для нотаріальних актів, що стосуються до надільних земель, дозволяючи переписати акти старшому нотареві почтою. Статя 6 (нова) позичена з "положення о крестьянском землеуладении" і обговорює справу про зменшення нотаріальних податків за акти, що робляться з приводу продажу й придбання нерухомого добра.

Докладчик Шидловський й звертає увагу на те, що цей відділ, який тепер розглядається, має тільки формальне значіння, бо суть питання про порядок відчуждення надільних зе-

мель вже роз'язано в попередніх відділах.

Діяльність уряду та адміністрації. ПЕТЕРБУРГ, 3. На зібранні союзників Буладель, потверджуючи чутки, які поширюються правими, повідомив, що віби-то П. А. Століпін справді має податись в одставку, а на його місце буде призначено „русского сановника“.

Рухлов у своїй промові до чинів міністерства заявив, що він буде пильнувати законності й боротиметься з сваволею. Потрібно, щоб у всіх справах була гласність, а щоб завданням всіх—була служба на користь народу. Далі він зазначив ті завдання, які вважає негачними в залізнодорожній справі і говорив про потребу поіщення матеріального становища залізнодорожних служачих.

Як повідомляє „Ръчь“, Антоній архієпископ волинський вдавася до найвищих урядовців з проханям, щоб було скасовано автономію в духовних академіях.

Сенат пояснив, що євреї, які перейдуть на магометанську віру, не здобувають собі нових прав, а будуть так само обмежені, як і були попередю.

Ухвалено урегулювати діяльність трестів на підставі даних наради біржевих комітетів.

Судові справи. ПЕТЕРБУРГ, 3. Сьогодні товариш прокурора Корсак-Глуштовський допитував брата Лопухана, кн. Дмитра Урусова. Акта обвинувачення ще й досі Лопухини не даю.

Справу А. Суворина з Герардом про наклеп одсунуто.

Холера. ЯРОСЛАВЛЬ, 4. В Рабинську зареєстровано два нових випадки холери. Загалом всіх хворих тепер 17.

ПЕТЕРБУРГ, 4. 3-го, за добу, ослабло на холеру 12, померло 5.

Забастовки. ЛОДЗЬ, 3. На фабриці „Круше та Ендер“, в Пабиняках, забастувало 1.330 ткачів, які вимагають збільшення плати. Заарештовано 20 чоловіка.

За кордоном. ВІДЕНЬ, 3. „Politische Korrespondenz“ повідомляє, що звістка, віби віденський кабінет має послати державним циркуляру ноту в балканські справи,—не має ніяких підстав.

БРЮСЕЛЬ, 4. Вчора помірвали поліцейські, що були поранені анархистом Соколовим. Міністр юстиції в засіданні палати дуже прихильно висловився про цих поліцейських, що загинули, виконуючи свої службові обов'язки.

НЬЮ-ЙОРК, 3. Про пожежу театра в Акапулко повідомляють: підчас вистави, що була уряджена на честь губернаторові, в залі було коло тисячі душ, що належали до видатішого і заможнішого громадянства провінції. Пожежа почалася з того, що спалахнула стьожка в кінематографі; а відтіля вогонь швидко перекинувся на декорації. Театр було збудовано давно, і в ньому було тільки три тівних вихода; тому, коли почалася поміж людей паніка,—багатьох подушено.

КАЛЬКУТА, 3. Зроблено багато трупів у видатіших тубольців. Зкофійковано багато, очевидно, дуже важних паперів та документів.

ЛОНДОН, 4. У вугляних копальнях Вест-Стенлі, на захід від Дурхема, був величезний вибух газу. Засипано вугіллям 200 робітників; хід в шахту поповсано. Врятувати похованих живцем надзвичайно трудно. Заходе небезпека, що багато засипаних загине.

КОСТЯНТИНОПОЛЬ, 4. Від турецького посланька в Лондоні Ріфаад-паші й досі не має відповіді, чи згоджується він прийняти посаду міністра закордонних справ. Часово порядкує міністерством закордонних справ міністр торгів. Міністр фінансів подався в одставку.

Великий візир повідомив усіх посланьників, що новий кабінет буде, як і попередю, додержувати політики мира до всіх держав і буде підтримувати попередю добрі відносини з балканськими державами.

Як повідомляє „Шурай-Ахмет“ бюджетовий дефіцит складає приблизно 5 мільйонів турецьких хунтів. Французький реорганізатор турецьких фінансових справ подав великому візиреві меморандум, в якому обстоює за зменшення видатків.

СОФІЯ, 4. Загалом вражіння від аміна великого візиря в турецьких офіціальних колах не досить добре, бо Кіаміль-паша, підчас турецько-болгарських переговорів, виявляв більше прихильності до Болгарії. В Софії не певні того, що і Хільмі-паша так само буде ставитись до цієї справи.

ЛОНДОН, 4. В палаті обшин підчас дебатів з приводу відповідей на тронну промову Бальфур заявив, що він не має чого сперечатися проти закордонної політики уряду, але що до Персії, то його бере сумнів, чи буде здібною демократична конституція, яку є думка завести в Персії під впливом Росії та Англії, знищити всі економічні та комерційні перешкоди. Перший міністр Асквіт

сказав: „Англія зробила все, щоб гарантувати мирне роз'язання всіх непорозуміннів на ближньому сході“. Він сподівається, що Хільмі-паша буде додержувати той-же самої по міркованой політики в справі переговорів з іншими державами, якої додержував і Кіаміль-паша.

Література, наука, умілість і техніка.

— Бельгійська книга про віраїнську промисловість. В Бельгії нещодавно вийшла книга: „Marcel Lanwisk—L'industrie dans la Russie Méridionale“. В цій праці автор на підставі близького особистого знайомства з Україною дає своїм землякам ясну й повну характеристику промислового й економічного становища т. зв. Дніецького басейну.

— Українське Бжільництво, ілюстрована часопись поступового бжільництва, виходить у Київі; редактор-видавець С. Архипенко. Вийшло число 1 за сей рік. Зміст: До читачів, С. Архипенка.—Од редакції.—Хроніка.—Де що про дуплянки, О. Палкина.—До питання про українську бжолу, К. Горбачова.—Мій погляд на свіщевих ровних маток, П. Сніжневського.—Мед і медвяна падь, Ю. Фисуна.—Крива в наших бжільництві, Г. Бояка.—Де-які звичай селян-пасішників на Поділлі, Єв. Трублаевича.—Трохи про „зімівлю“ наших пасішників, А. Терена.—Фонд „Подарунок бжолі“.—Дрібні замітки.—По пасіках.—Бібліографія.—Усячина.—Запитання і відповіді.—Порівняння мір.—Жертви на пам. Шевченкові.—До шавовних співробітників.—До передплатників „Уж. Вж.“.—Оповіді.

Театр і музика.

— В українському клубі сьогодні, 5 февраля, маскарад. Вхід для всіх платний: члени й учні платять по 60 коп., інші—по 1 карб. Хто хоче бути в масці, повинен заздалегідь взяти у клубі контр-марку. Початок о 9 год. вечера.

— Українська група С. Глазуненка 21 января розпочала свої вистави в г. Мелітополі.

— Сьогодні в народній аудиторії (Бульварно-Кудрявська, 26) відбудеться вечір народніх дум і пісень в виконанні відомих українських кобзарів: Ів. Кучеренка та Т. Пархоменка.

— Група д. Колесниченка грає в м-ку Монастирищі (на Київщині).

— Українська група під орудою д. Прохоровича грає зараз в г. Армавірі (Кубань). Опріч українських пьес ця група виставляє і московські. Так, 28 минулого января групою виставлено було „Діти Солнца“ М. Горького.

— Амарторські спектаклі. В театрі народного дому в Харківці 31 января виставлено було „Вурлаку“ Карпенка-Карого. В г. Кролевіці (Чернігівщина) недавно аматори виставляли „Вечорниці“ Нішинського. Вистава мала великий успіх. 6 февраля в г. Житомері (Волинь) в театрі Фельденкрайна українські аматори вносяють спектакль на користь незможним ученикам т-ва взаємної допомоги трудящих. Виставлено буде „Жидівку Вихрестку“ Тогобочного. В Оріхові аматори виставляли комедію Карпенка-Карого: „Розуїний і Дурень“.

ДОПИСИ.

(Од власних кореспондентів).

ТАРАЩАНСЬКИЙ ПОВІТ (на Київщині). У вашому повіті, як і скрізь на Київщині по всіх земських, та деяких міністерських школах, проводяться народні читання з чарівним ліхтарем. З великим зацікавленням йде на ці читання темний та голодний селянин, сподіваючись почути на них щось корисне, аровуміле, хоч трохи прозріти, побачити хоч крапельочку світла. Але тут частують його такими річми, як: „Коть в сапогах“, „Сказка о царі Салтані“, „Руслань і Людмила“ і т. ин. Читають укупі й дітвори й старим. І нерідко ділущу поруч з онуком слухає ту саму річ, даремно напружуючи усю свою старечу свягу, щоб розслухати „про що воно пише“ та дивуючись з теї „хімерної штуки“,—чарівного ліхтаря. Це не махне рукою на таку „просвіту“ селянин, додавши: „Ет, панські видумки“. І навряд чи піде вдруге на читання той селянин, що цікавиться не тільки „хімерною штукою“, а хоче світла, знання. Чималенько обходяться селянинові ці казки: кругленьку копійку витрачає на них зєство, платючи навіть лекторам по 1 карб. за кожне читання. Не рік, і не другий відколи заведено читання. Час би звернути увагу на більш раціональну постанову їх. Час би здати в архив „котів в сапогах“, бо смішно ж прощівцати нима народ, коли він сидіє в темряві, ще й тепер більше вірить в аناхорів та в забубони, аніж в лікарську заповому та в науку.

С. ГУНЧА, гайсивського пов. (на Поділлі). Наслідок праці „землеустроїтельной“ комісії. Селяне в цьому селі давно тяжко жувдалися, маючи обмаль

землі. В минулому році маєток поміщика Косівського зо всіма полями перейшов до рук „землеустроїтельной“ комісії, яка мала продати дірбними участками цю землю безземельним і малоземельним селянам. Не один алядари став стягати за останнього аби забрати яку копійчину та купити хоч півморга тієї землі. Та даремні були їхні клопоти й надії: земля була розкуплена тільки-но багатими людьми і то з сусідніх навіть сел. Наприклад—з с. Карбівки досить великі участки забрали Вдовцови, Самсонови та ин.; з с. Кисляка—Гулько, Миколайчуки, Шебельські. Купували землю не тільки селяне, а й такі, що сами не господарюють. Кинулись до землі економі, писарі, учителі та инші. З кисляцької волости, наприклад, купили собі землі писарь та обидва його помішники. Та й де тут захопити бідним гунчанам, воли в їх готових грошей, як кіт наплакав! Так і востались вони з тим, що були.

С. МАР'ЯНІВНА, гадяцького пов. (на Полтавщині). Мабуть по всій Україні немає біднішого хутора чи села, як Мар'янівка. Хатки маленькі, похиліні й з дравою покрівлею, люде худі, миршаві, з похмурим поглядом.

Та й не диво, бо свого хліба не вистачає й до Різдва, а найбільше живляться картоплею, або варять буряки, та й їзять це замість хліба. Опе й цю зіму не вистачило хліба, то вони перед Різдрвом взяли потроху а магазина, але й того хватить не на довго, бо і в магазині було мало хліба. „Опе,—кажуть, поймо, а там хоч сядь та й плач“. Не краще й скотині. В кого є яка козяка, або коровка, той веде продавати, за що прийдеється, аби не бачити, як вона мучиться голоднє. Ще гірше з топлнвом. Перше було з осени хоч листя наносять з пасового лісу, а тепер зіма лягла рано, зараз після Покрови, коли мало не все листя було ще на деревах—так воно там і зазімувало. До того ж і зіма сього року дуже люта. Перед Різдрвом цілий тиждень морози були в 24—26 градусів, та й після Різдва стоять не менші. Великі злиди в Мар'янівці, але темрява народна ще більша. На весь хутір з 45 дворів тільки двоє письменних, та й то не дуже. Є багато людей не тільки старих, а й молодого віку, які боляться й присягаються, що бачили власними очима відьму; а оце перед Різдрвом ходив якийсь провідисвіт, який „видовив тарганів“ і багато людей вірили йому й оддавали останні копійки, щоб він пошептав у хаті, аби не було тарганів. Але шептання його не помогло нічого і таргани як були в кого, так і зараз є. Років чотирі тому зєство заснувало тут школу, але й школа мало помагає, бо з осени й начне ходити чимало дітей, а як вдарять холода, половина з їх киди школу, бо нема ні чобіт, ні теплої одежи. Та й з тих, що ходять всю зіму, мало хто навчиться гарно читати та писати, бо ходить хлопчєть тільки одну зіму, найбільше дві, а тоді батько оддає його куди-небудь в найм, „щоб а'їжі, мовляв, менше було“.

Ст. НОВОМІНСЬКА (на Кубані). Продаю жінку. Недавно в нашій станиці сталося таке. До козака Г. зібралося кілька його приятелів. Прийшов і козак К.—удівець. Приятелі вивили, сами знайшли собі що заїсти, бо жінки Г. в ту пору не було дома. Удївець Г. пішов до Г. і каже: „Знаєш що? Продай жінку!“—„Купи!“—„Скільки?“—„Сто карбованців“.—„Згода!“ Вдарили по руках, приятелі розляли. К. вийняв сто карбованців і положив халяїнові. Купчу закряпали могоричем і розійшлися. Другого дня К. прийшов за „товаром“. Г. звісно свого слова не зрікається.—„Вери, твоя“ К. до „товару“, а та в голос. Побігла до братів. Не обійшлося і без начальства, яке розміркувало, що треба купця й продавця на висадку в холодну. Г. дає вже й одступного 10 карб., але К. не згожується. Посиділи кілька днів у холодній.

Листування редакції.

С. Покровське. М. К.—як. Допис не цікавий, не буде надрукований. Подайте факти. Г. Катеринівна. Г. Коп.—як. Допис про конторщика не буде надрукований.

Справочний одділ.

Календарні відомости. Четверг, 5 февраля. Масниця Мч. Агафії, Феодулї, Предст. сват. Феодосія Чернігівського. Сх. сон. 7 год 8 хв., зах. сон. 5 год 22 хв. В „Пресвіті“—збори виданничої комісії. В Українському клубі—маскарад. В театрі „Грамотности“—Циганка Аза“. В Народній Аудиторії—концерт українських бандуристів.

Редактор М. Павловський. Видавець С. Чиналенко.

Оповіді.

Приїзний українець, письмен., шукає місяця при КНИГАРНІ, осладі, або конторі. Дуже нужд. Адр.: Фудула, № 47. Полікарпові для Задорожнього. 3-648-2

ЗУБНА ЛІКАРНЯ. Бр. ТЕТЕЛЬБАУМ, Прорізна, 24. Прийм. лікарі-спеціал. од 9—9. Плата по таксі. гд—409—51

ФРАЧНІ. СОРОЧКИ КРАВАТКИ ЖИЛІТИ РУКАВИЧКИ. Брилі, цїліндри, туфлі й ботинки лакировані, платки носові шовкові, дуги, залонки. Петербургська фабрика білизни і краваток. Р. М. Теримак. Прорізна, 2. Телеф. 282. Приймаються замовлення переробки і помітка білизни. Ціни без торгу. 3 644-2

КУПУЮ стародавні монети Росії. 2000 р. за монету. Доклади. Каталог вистави за 56 к. (можна марк.). Адр.: Ровно, Вол. г. Почт. ящ. 46. Грінфельд. 10-623-7

ПРОДАЄТЬСЯ за 8500 карб. селітьба на Петро-Павловській вул., друга від майдану, з трьох будинків, біля самого трамваю. Землі 360 саж. Прибуток 800 карб. Можна половину від першу закладну. Власність з листами по адресу: Київ, поштова скринька 51. М. М. Д. 5-635-4

Видавництво «ПРОМІНЬ» випустило книжку Князь Володимир Святий та Хрещення Русі. 3 малюнками. Ціна 5 коп. Купувати книжку можна у Київі, в Українській книгарні, Безакієвська, 8. 5-636-3

ГОСПОДАР і ПРОМИСЛОВЕЦЬ Орган „Крєвского Союза господарсько-молочарського“ в СТРИУ. Австрія, Галичина. Виходить кожного 5 і 20 в місяці—Річна передплата 2 корони. Для Росії—1 карб. Конто-почтової надписи 93964. 3-637-3

Видавництво „Український Учитель“ випустило нову книжку ПРО НЕБО. Частина друга з 15 малюнками. За Фларіанієм перекладає С. Чернашенко. Ціна 15 коп. Склад видання в Київі, в Українській книгарні, Безакієвська, 8 і в кн. Л.-Н. Вістника, В. Володим. 28. 10-633-5

Вийшли з друку й продаються Листовні картки з портретами укр. письменників (Т. Шевченко, Котляревський, Куліш, Драгоманів, Карпенко-Марій, Франко, Л. Українка, Крип'як, С. Френков, Самійленко, Грінченко, Загірня, Винниченко, М. Вовчок) з уривками з їхніх творів і короткими характеристиками. Ціна за сотню—1 р. 75 к., за тисячу—15 р. Хто випишуватиме на 10 карбовонців або більше за пересилку не платить. Продаються в Київі. Видавництво „Розсвіт“—Кузнец. 7. Увесь прибуток од видання буде передано на збудування пам'ятника Т. Шевченкові. 5-646-2

Видавництво „ЧАС“ у Київі. Вийшла з друку продається ТРЕТЯ СЕРІЯ КНИЖОК ДЛЯ НАРОДУ. № 21.—Опін Юрєвич. Непорозуміння (з мал.)... Ц. 2 к. № 22.—Еміль Золя. Безробіття (з фриванцузьк.)... Ц. 3 к. № 23.—Лев Толстой. „Лиси потопь“, поки не розгорівся (з портр., авторит. текст, з російськ.)... Ц. 4 к. № 24.—З. Моравська. „Смерть“ (з польськ.)... Ц. 1 к. № 25.—Педеро де Ново Кольсон. „Гроза міністрів“ (з шведськ.)... Ц. 3 к. № 26.—Альфред Додє. Остання лекція... Ц. 3 к. № 27.—Явонська ваза. „Свинячий син“... Ц. 1 к. № 28.—Лєся Українка. „Одно слово“ (з портр.)... Ц. 2 к. № 29.—Іван Тургєнев. „Бірюк“ (з портр., перекл. з російськ.)... Ц. 5 к. № 30.—Петро Розов'єр. „Приятелі“ (з німєнськ.)... Ц. 2 к. При цій серії Видавництво „ЧАС“ випустило Народній Календарь „Час“ на рік 1909. Ц. 10 коп. Тим хто купує з серію (10 назв.) до 15 января 1909 р. Календарь буде видано безплатно. Всі видання „ЧАСУ“ можна придбати в Книгарні „Київськ. Старини“ Київ, Безакієвська, 8. Склад видання в Книгарні „Літературно-Наукового Вістника“ Київ, В.-Володимирська, 28. Хто замовляє на складі на 1 карб.,—той за пересилку не платить, а хто замовляє на 3 карб.—одерж. дурно, янусхоче, серію книжок „ЧАСУ“ (10 назв.) Пять відсотків від продажу видань „ЧАСУ“ буде призначено на пам'ятник Т. Шевченкові у Київі. Всі три серії книжок (№№ від 1 до 30) коштують 75 коп. без пересилки. 527 11

ВЫШЕЛЪ И ПОСТУПИЛЪ ВЪ ПРОДАЖУ На 1909 г. ИЛЛЮСТРИРОВАННЫЙ На 1909 г. КАЛЕНДАРЬ ХУТОРЯНИНЪ. Обємомъ въ 12 листовъ (192 стр.) текста. Содержание Введеніе „Хуторянинъ“ И. Е. Дмитренко. Святці. Російській Императорській Донъ. Справочныя свѣдѣнія. Почта и телеграфъ. Желѣзныя дороги. Мѣри и монеты. Статистическія и экономическія свѣдѣнія (пространство и населенія Россіи, распредѣленіе населенія, торговля, сколько у насъ всей земли и т. п.). Погодовство. Какъ повысить урожай хлѣбныхъ въ южно-русскихъ хозяйствахъ. Какъ увеличитъ количество корма въ южно-русскихъ хозяйствахъ (12 статей) С. Третьякова, Ю. Соколовскаго, К. Фогта и К. Вербецкаго. Садоводство и огородничество. Сорты для промышленнаго плодового сада. П. Ганько. Замятъя по садоводству. Ф. Дермашко. Работы в саду. И. Лапа. Огородничество. И. Лапа. Башкеводство, и культура арбузовъ и дынь. А. Калашникъ. Животноводство. Каракульскія овцы, какъ матеріалъ для улучшения южно-русской смукшовой овцы. Уходъ за смукшомъ. И. Поповъ. Свиноводство. В. Демьяковъ. Нѣкоторыя практическія указанія по молочному хозяйству А. Юрмаіана. Погодовство. И. Кораблего. Укрѣпленіе псковъ и овраговъ В. Бортевича. Сельскохозяйственныя учебныя заведенія въ Россіи. В. Дьякова. О налогахъ. П. Калмыченко. Переселеніе Ю. Соколовскаго. Кооперация. И. Корножицкій. Сельскохозяйственныя общества. О. Иличевскій. Общій одділъ. Государственныя Дума Д. Р. Земство. Земца. И. В. Гоголь (предстоящій 100 юбилей) Д. Я. Украинскій товариства просвѣто-культурна. Г. Коваленка. Т. Г. Шевченко. Г. Коваленко. О новомъ домѣ губернскаго управы. Г. Коваленко. Цѣна 20 коп. за экзем. Подпис. журн. „Хуторянинъ“ получаютъ календарь безплатно. Книгопродавцамъ, земскимъ и городскимъ управамъ, сельскохозяйственнымъ обществамъ, кредит. товарищ., сельск. свящ., выпишувачю, не меньше 10 экз. обща. екндча. 2-641-2